

הרב יעקב הילדסהיים

הוצאת עיתון או 'חינמון' מתיבת דואר של אחר

הצגת הבעיה

כידוע, המציאות בערים היא שבבניינים משותפים יש עמדה של תיבות דואר, ובה יש תיבה פרטית לכל אחד מדיירי הבניין. יש תיבות הפרוצות לגמרי, ובנקל אפשר לקחת מהן כל דבר דואר הנמצא בהן. ויש תיבות עמוקות, שיש צורך במפתח כדי להוציא מהן את דברי הדואר הרגילים; אבל דברי דואר גדולים יותר, כגון חוברות ועיתונים וכדומה, אינם נכנסים לגמרי לתוכן אלא בולטים החוצה, ונשלפים בקלות.

בשל מציאות זו מתעוררות כמה שאלות הלכתיות, כגון: א. אחד מדיירי הבניין מנוי על עיתון ולא קיבלו, ואילו שכנו שמנוי גם הוא על אותו עיתון קיבלו. האם מותר לאחד לקחת לעצמו את העיתון הנמצא בתיבת הדואר של שכנו? ב. יש מקומות שמחלקים עיתונים או חוברות פרסום בחינם ('חינמונים') בתיבות הדואר. האם מותר לאדם לקחת לעצמו 'חינמון' הנמצא בתיבת דואר של אחר? ג. האם מותר לאדם להוציא עיתון מתיבת דואר של אדם אחר כדי 'להציץ' בו ולהחזירו, אם לא קיבל רשות לכך מראש?¹ עיקר הספק במקרים אלו וכיוצא בהם הוא האם בעלי תיבות הדואר כבר זכו בעיתונים ובחברות שהונחו בתיבת הדואר שלהם, או לאו.²

א. גדר תיבת הדואר לעניין קניין

יש לעיין בגדרי קניין חצר, לצורך בירור תוקף הקניין שיש בתיבת הדואר וגדריו. בסוגיה במסכת בבא מציעא (דפים יא-יג), דנו באופן הקניין שבאמצעותו זוכה בעל השדה במציאה על ידי שדהו, ובמסתעף מכך. עקרונית, סוג הקניין הנידון הוא קניין חצר, אבל כיוון שמדובר שם ב'חצר שאינה משתמרת', מובאת שם דעת רב יהודה אמר שמואל, וכן דעת עולא, שקניין חצר כזו מועיל רק אם בעל החצר עומד בצד שדהו. הגמרא דנה בדעה זו ועולה משם שיש מחלוקת אמוראים בנוגע ל'חצר שאינה

1. יש לציין שבבדיקה שערך עו"ד בחוקי המדינה, לא נמצא דבר בנוגע לנידונים אלו.
2. על צד שבעלי התיבה אינם זוכים במונח בה, יש להסתפק האם העיתון נשאר בבעלותו של המו"ל, או שמא כיוון שמסתבר שאחריות המו"ל על הספקת העיתון היא רק עד שהעיתון מגיע ליעדו, לכן בהנחת העיתון בתיבה, פגה בעלותו של המו"ל; ואם גם בעל התיבה לא זכה, הרי העיתון הפקר. יש לציין שבבירור שנעשה באתרי שירות הלקוחות של כמה עיתונים מרכזיים, לא נמצאה כל קביעה בנושא זה.

משתמרת'. לפי רב פפא, אומרים בה 'דעת אחרת מקנה'; ואילו ל'ההוא מרבנן', אין אומרים כך. ונחלקו ראשונים אם 'חצר שאינה משתמרת קונה', על ידי 'דעת אחרת'. הרמב"ם³ פסק שלא מועילה 'דעת אחרת' לקניין חצר, שאינה משתמרת כשאינו עומד בצידה, ולכן לא הביא דין זה; ושיטת הרי"ף (שם) כרמב"ם. ואילו הרא"ש⁴ ביאר שגדר הקניין של החצר מחמת 'דעת אחרת מקנה' הוא שבעל החצר רוצה לזכות בדבר שיודע שעתיד להגיע לחצרו, וסומך על נותן המתנה ששומר אותה עבורו.⁵ כמו כן נחלקו בזה ה'שלחן ערוך' והרמ"א.⁶ לפי ה'שלחן ערוך', אין חצר זוכה כשמשמרת רק לדעת המקנה, ואילו לפי הרמ"א, חצר קונה גם כשמשמרת לדעת המקנה בלבד, כיוון שדעתו להקנות לקונה. הש"ך⁷ הוכיח שהרבה מן הראשונים סוברים כשיטת ה'שלחן ערוך', ש'חצר המשמרת לדעת המקנה' אינה מועילה, ומסקנתו שהדבר נחשב ספיקא דדינא.⁸

ב. ההוראה למעשה בְּנִידוֹן הַנְּתוֹן בַּמַּחְלוּקָה ה'שֶׁלַחַן עֵרוֹךְ' וְהַרְמ"א

יש לעיין כיצד לנקוט למעשה בנידון שכזה, שנתון במחלוקת ה'שלחן ערוך' והרמ"א, כשאינ מדובר על מקרה שבית דין שצריכים לפסוק בו, אלא על שאלה הנוגעת לכלל הציבור בהנהגה היום יומית. נכתב בשו"ת 'חוות יאיר' (סי' קסה) בנוגע לכללי הפסיקה בכלל, ובעניין 'טעה בדבר משנה' בפרט:

...בדורות הללו זר מאד לומר דטעו בשיקול הדעת, אחר דקיימא לן כל מה שנזכר בספרי פוסקים הוי ליה כדבר משנה. וכן מה דסתם לן הב"י בש"ע דזכה שנקבע הלכה כמותו, ולא חלקו עליו הבאים אחריו, אין לומר קים לי כלל נגד הכרעתו... וכן בכל מה דסתם הב"י בש"ע ובמקום הג"ה רמ"א דעת חולקים והסכים עמהם, גם כן הוי ליה כדבר משנה בארצות הללו דנוהגין כוותיה...

מבואר בדבריו להדיא שההכרעה תלויה במנהג המקומות. במקום שנוהגים כ'שלחן ערוך', אי אפשר לפסוק אחרת ממנו, וכן גם במקום שנוהגים כרמ"א. אבל נראה שאין ללמוד מתשובתו לגבי נידונינו, וזאת משתי סיבות: א. התשובה אמורה על 'מקומות' שנהגו כ'שלחן ערוך' או כרמ"א, כלומר כל הציבור באותו מקום היה נוהג לפי אותו פוסק. ואילו כיום, בדרך כלל אין מנהג של כלל הציבור בזה אלא של קהילות או של יחידים. ב.

3. רמב"ם, הל' זכיה ומתנה פ"ד ה"ח-ה"ט.

4. רא"ש, ב"מ פ"א סי' לא.

5. וכיו"ב כתב בתוס' רא"ש, ב"מ יב ע"א ד"ה האי חצר: '...אבל מתנה דדעת אחרת מקנה, לא בעינן עומד בצד חצירו, דאדם תולה דעתו בדעת הנותן, לאיזה מקום שישים אותו דבר הנותן לו, דעתו לקבלו ולזכות בו, ושמירת הנותן חשוב לו כשמירתו'.

6. שו"ע, חו"מ סי' ר סעי' א.

7. ש"ך, לשו"ע שם שם סק"א.

8. נתיה"מ, סי' ר' ס"ק א, דן בהוכחות הש"ך. לענ"ד יש להעיר ממש"כ הש"ך, חו"מ סי' רס ס"ק טז, בעניין קניין חצר לגבי מציאה, בשם הרמב"ן: 'דהיכא דדעת אחרת מקנה אותו לא בעינן חצר המשמרת...!', ולא השיג על כך כלל, וצ"ע.

נראה שכל דבריו הם בנוגע לפסיקת בית דין בסכסוך שבין שני צדדים, וצריך לדעת כמי לפסוק בנידון הנתון במחלוקת, או אם יכול לומר 'קים לי'. אבל אם הנידון הוא כיצד על היחיד לנהוג לכתחילה בענייני ממונות, אי אפשר לומר שיש מנהג מסוים, כיוון שבאמת אין מנהג ציבור בזה. לאור זאת נראה שבנידוננו, שיש בו מחלוקת בין השלחן ערוך לבין הרמ"א, יש לנקוט שהדין נתון בספק, ולהורות כדרך שמורים בספקות: 'ספיקא דאורייתא - לחומרא, ודרבנן - לקולא'.

ג. שמירה על ידי שליח הקונה

יש לדון האם הקניין תקף גם כשהחצר משתמרת' לדעת שליחו של הקונה. שו"ת 'חתם סופר'⁹ דן לגבי קניין חצר, ומבואר שם שאין צריך שדווקא בעל החצר יעמוד בצד חצרו, אלא די בכך ששלוחו יעמוד שם, כיוון שיש לו אחריות על הנמצא בחצר. ויתר על כן, התחדש ב'ערוך השלחן'¹⁰ ששימור החצר על ידי אחר אינה מדין שליחות. אלא צריך שתהיה משומרת לדעת בעל החצר, ולכן כל דבר שגורם לכך שבעל החצר סומך בדעתו שהמקום משומר, מועיל לקניין; ולכן מועילה גם שמירת מי שאינו בר שליחות, ובלבד שיהיה בן דעת.

ד. הגדרת 'חצר משתמרת' ו'שאינה משתמרת'

יש לעיין מהם המדדים להגדרת 'חצר המשתמרת' או 'חצר שאינה משתמרת' לעניין קניין חצר. האם התנאים האובייקטיביים של החצר, כגון גדר, מחיצות וכו', הם הקובעים את הגדרתה; או השאלה האם הדברים הנמצאים שם אכן משתמרים? נידון זה מבואר ב'נתיבות המשפט' (סי' ר' ביאורים ס"ק ג), שכתב:

...והנה מה נקרא אינה משתמרת, נראה דדוקא כשהוא מגולה בלא מחיצות, נקרא אינה משתמרת, אבל כל שיש מחיצות סביב, אף שאינו נעול במנועול, נקרא חצר המשתמרת.

מבואר בזה שמגדירים את החצר לפי התנאים האובייקטיביים שלה, ולכן אם יש לה מחיצות, הרי היא נחשבת 'חצר המשתמרת', ואף שאינה נעולה ואפשר לקחת ממנה, בכל זאת נחשבת חצר המשתמרת לעניין קניין. כלי הנמצא בסמטה שיש שם עוברים ושבים קונה מטעם 'חצר המשתמרת', כיוון שהדבר הנמצא בתוכו שמור מצד המקום עצמו, אף על פי שהעוברים והשבים יכולים לקחתו.

יש להוסיף בעניין זה ש'שיטה מקובצת'¹¹ הביא את שיטת תלמידי רבנו פרץ, שבקניין 'חצר שאינה משתמרת', חילקו בין מתנה, שבה 'חצר שאינה משתמרת' קונה, למציאה, שבה חצר שאינה משתמרת' אינה קונה. התחדש בדבריו שהטעם לכך ש'חצר שאינה

9. חתמ"ס, או"ח סי' מד.

10. ערוך השלחן, חו"מ סי' ר סעי' ב.

11. שיטה מקובצת, ב"מ יב ע"א.

משתמרת' קונה מתנה הוא שכיוון ש'דעת אחרת מקנה', אסור לאחרים לקחת, וחל שינוי במעמד החצר, והיא נחשבת 'חצר המשתמרת'. לפי זה, אף אם 'אינה משתמרת' לדעת המקנה, בכל זאת זוכה בעל החצר בקניין, כיוון שנחשבת 'משתמרת' לדעתו. למדנו מכך שאף על פי שאין החצר מצד עצמה משתמרת מבני אדם, בכל זאת כיוון שלשאר בני אדם אסור לקחת את הדבר הנמצא בה, הרי היא נחשבת 'חצר המשתמרת'. שיטה זו חולקת על שיטת הרא"ש (דלעיל), שכתב שהטעם ש'דעת אחרת מקנה' מועיל ב'חצר שאינה משתמרת' הוא שהמקבל מסתמך על שמירת הנותן; אבל אם הנותן אינו שם, לא זכה המקבל ולכן נחשב שהמקום שמור. לעומת זאת שיטה זו סוברת שאם החפץ עצמו שמור אף שהמקום אינו שמור במחיצות, הרי בעל המקום זכה בחפץ.

ה'קצות החושן' (סי' ר סק"ב) הביא את דברי ה'שיטה מקובצת' לגבי פסק הרמ"א, והוסיף:

ודבריו נחמדים מפז¹², וכן נראה מדברי הגהת מיימוני (פ"ג ממכירה הי"ב) שהובא בב"י בסימן ר"ב (סע' ז')...¹³

למדנו מכאן לגבי מקומות שבהם תיבות הדואר פרוצות לגמרי, שאף על פי שלפי הגדרת ה'נתיבות' דלעיל, אין הן נחשבות לחצר המשתמרת, מכל מקום אם דרכם של בני האדם להימנע מלקחת דברים הנמצאים בהן, הרי גם הן נחשבות 'חצר המשתמרת', שקונה את מה שניתן בה. אמנם במקומות שיש ילדים או 'אינשי דלא מעלי' שדרכם לחטט בתיבות של אחרים, לא זוכה בעל התיבה במה שמונח בה, כיוון שהיא אינה שמורה.

ה. חלק מהדבר נמצא בחצר וחלק מחוצה לה

יש לדון לגבי דברי דואר הבולטים מחוץ לתיבה, ומבחינת גדרי הקניינים, הם מוגדרים שנמצאים בתוך 'חצר שאינה משתמרת'. האם בעלי התיבות זוכים במה שהונח בתיבתם על ידי מחלקי הדואר, העיתונים וה'חינוניים', אם לא היו סמוך לתיבה בשעת החלוקה?¹⁴

במסכת בבא מציעא (ז ע"א), בסוגיית 'שנים אדוקים בשטר' מבואר בנוגע לקניין סודר, שאף על פי שהמוכר אינו אוחז בידו את כל הסודר אלא רק חלק ממנו בגודל של שלוש

12. ובהמשך כתב קצות החושן שייתכן שזו גם כוונת הרא"ש (דלעיל), וגם בספר נחלת דוד, ב"מ יא ע"ב, ננקט כקצות החושן. יש להעיר שלפי הב"י, חו"מ סי' ר, דברי הרא"ש כפשוטו, שללא הנותן הנמצא שם, לא זכה המקבל.

13. קצות החושן (שם) הביא ראייה מהגמ' בב"מ דף ק"ב ע"א, לגבי 'יצא לו שם מציאה בעיר' - 'כיון דיצא לו שם מציאה מיבדל בדילי אינשי מיניה והו"ל כחצר המשתמרת'. וביאר: 'מכל שכן בדעת אחרת מקנה דמיבדל בדילי אינשי מיניה, כיון שאין דעת הנותן להם, וזה ראייה ברורה'.

14. א. אם היו בקרבת תיבת הדואר בשעת החלוקה, זכו (לפחות בחלק הנמצא בתוך המחיצות) מדין 'חצר שאינה משתמרת כשעומד בצידה' (שו"ע, חו"מ סי' רסח סעי' ד).

ב. בנידון זה לא נראה שאומרים 'הולך כזכ', כדי שיזכה המנוי מיד כשקיבל מחלק העיתונים את העיתון מבעליו. זאת כיוון שמסתבר שייתכן שדין זה חל רק במשלוח פרטי, ואילו כאן מדובר במשלוח כללי, עבור כל המנויים.

על שלוש אצבעות, בכל זאת קונה את החלק שבידו. זאת כיוון שנחשב כאילו החלק שבידו מובדל משאר הבגד המחובר אליו, ומשום שהמוכר קנה את החלק שבידו, נקנה המקח לקונה. המפרשים למדו מסוגיה זו לגבי קניין לחצאין. ה'אבני מילואים'¹⁵ דן לגבי קידושי אישה, כשחלק מהדבר שקידשה בו מונח בחצר שלה וחלק בחצר שלו, והזכיר את מה שכתב בספרו 'קצות החושן'.¹⁶ ומבואר בדבריו שבקניין חצר, אם הדבר מונח בחלקו בחצרו של אדם אחד ובחלקו של אדם אחר, כל אדם קונה את החלק הנמצא בחצרו. וכיוצא בזה כתב בעל 'נתיבות המשפט' בספרו 'קהלת יעקב'.¹⁷ אבל כל דבריהם אמורים בנוגע ל'חצר המשתמרת'. לאור זאת עולה, שלכאורה בעלי התיבה לא זכו כלל בעיתון, לא בחלק הנמצא בתוך התיבה וגם לא בחלק הבולט מחוצה לה. אבל נראה שלהלכה לא קיימא לן כך, כדלקמן.

1. קניין מטעם 'סיטומתא'

נוהג מקובל במדינה, שהמנויים מקבלים את עיתונם בדרך של הנחתו בתיבת הדואר, כשחלקו של העיתון בפנים וחלקו בחוץ; ועל דעת כן חתמו על המינוי. יש לדון האם מחמת נוהג מקובל זה זוכים בעלי תיבות הדואר, מטעם 'סיטומתא'. כלומר, האם נוהג זה נחשב צורת קניין שבה נהגו לגבי עיתונים, ולכן זכה בעל תיבת הדואר בכל העיתון, אף בחלק הבולט החוצה. ונראה שיש לדון בזה אם קניין 'סיטומתא' תקף כשאינו נעשה על ידי הקונה, אלא על ידי המוכר או שליחו. שו"ת 'בצל החכמה'¹⁸ דן לגבי מוכר שמסמן על חבילות הנייר שמייצר את שם הקונה, האם בזה זכה הקונה מדין 'סיטומתא'. הוא מביא את ה'שלחן ערוך' (חו"מ סי' רא סעי' א):

מכר לו בדברים בלבד ופסקו הדמים ורשם 'הלוקח' רושם על המקח כדי שיהיה לו סימן ידוע שהוא שלו... נקנה המקח... והוא שרשם בפני המוכר או שא"ל המוכר רשום מקחך.

הוא מוכיח מלשונו שדווקא כשהלוקח רושם, בפני המוכר או על דעתו, אז יש קניין 'סיטומתא', אבל אם רק המוכר רושם, אין כאן קניין 'סיטומתא'; ונימוקו: שהרי הוא מוכר לקונים הרבה, ואינו ניכר למי חתם את זה ולמי את זה, ויכול והחליף לתת את זה לזה.

מבואר בדבריו ש'סיטומתא' קונה רק אם מעשה הקניין נעשה על ידי הקונה, ולא אם נעשה רק על ידי המוכר. אולם נראה שהדין שכתב ה'שלחן ערוך', שקניין 'סיטומתא' הוא באופן שהקונה רשם על המקח בפני המוכר, אמור במקרה שהסחורה נמצאת ברשות המוכר. אז צריך שדווקא הקונה יעשה מעשה כדי לזכות בו. אבל אם הסחורה מובאת לרשות הקונה, אלא שיש חיסרון בקניין, כיוון שהסחורה נמצאת ב'חצר שאינה

15. אבני מילואים, סי' ל ס"ק ו.

16. קצות החושן, סי' שנא ס"ק א.

17. קהלת יעקב, אה"ע הל' קידושין סי' ל סו"ס ג.

18. בצל החכמה, לר"ב שטרן, ח"ו סי' סו אות ה.

משתמרת' וחלק ממנה יוצא מהחצר, הרי אם מנהג המדינה שהקניין מתבצע באופן זה - הקונה זוכה בו. דרך חלוקת העיתונים המוסכמת על ידי שני הצדדים היא שלאחר חתימה על מינוי ותשלום, העיתון נשלח בידי מחלק העיתונים, ולאחר הנחתו בתיבה אין למערכת העיתון אחריות עליו. כיוון שכך, לכן אין חיסרון אם מעשה ההקנאה נעשה על ידי שלוחו של המוכר ולא על ידי הקונה, והמנוי זוכה בכל העיתון בקניין 'סיטומתא'. יש להוסיף שלעיל התבאר שבנידון זה, של 'חצר שאינה משתמרת', השאלה אם זוכה על ידי 'דעת אחרת מקנה', נתונה במחלוקת השלחן ערוך' והרמ"א. על כן נראה שיש לנקוט לפי הכלל 'ספק דאורייתא - לחומרא, ספק דרבנן - לקולא'. לכן לגבי האנשים הרוצים לקרוא או לקחת לעצמם את העיתון, השאלה היא האם יש כאן איסור של גזל ממש או של 'שואל שלא מדעת', שנחשב גזלן. ספק זה הוא בדין דאורייתא, ולכן יש לנקוט בזה כשיטת הרמ"א, שבעל תיבת המכתבים זוכה מדין 'סיטומתא', וכפי שהתבאר. כל זה לגבי עיתון, אבל לגבי 'חינוך', כיוון שאין הסכם בין הצדדים, ואין מנהג מדינה בנידון, נראה שלא זוכה בו בעל התיבה מדין 'סיטומתא'. אבל יש לדון בלקיחתו מדין 'עני המהפך בחררה', שאסור לקחת משם, והלוקח נקרא רשע. אבל כמובן, אם ידוע שבאמת בעל התיבה אינו מעוניין ב'חינוך', מותר לאחרים לקחתו.

ז. האם מותר לקרוא את העיתון בלא קבלת רשות לכך

יש לעיין במקרה שאדם רוצה לקרוא עיתון המונח בתיבת אחד מדיירי הבניין, והוא מכיר אותו ויודע שבוודאי היה מסכים לכך, אם הוא היה מבקש ממנו מראש. השאלה היא האם האדם רשאי לקרוא את העיתון ולהשיבו למקומו. שיטת ה'תוספות'¹⁹ היא שכיוון שקיימא לן כאביי, ש'יאוש שלא מדעת לא הוי יאוש', אי אפשר להסתמך על כך גם לעניין לקיחה מרכושו של בעל הבית על סמך הידיעה שוודאי יסכים לכך בעתיד. אלא צריך שכבר בשעה שרוצים לאכול מפירותיו, הוא יסכים לכך. אם כן בנידוננו, אי אפשר לקחת את העיתון בלי לבקש רשות מבעליו, ואין להסתמך על כך שאחר כך כשיודיעוהו שקרא בעיתונו, הוא יסכים לכך למפרע. אבל הש"ך²⁰ השיג על 'תוספות', ומבואר בו שאין לדמות נידון זה של לקיחה ללא רשות על סמך שתינתן רשות למפרע לנידון של 'יאוש שלא מדעת', האמור בנוגע לאבדה. זאת כיוון ששם, היאוש נעשה שלא מרצונו, אלא המציאות 'כופה' עליו את היאוש; לעומת זאת נתינת רשות למפרע היא ברצונו הגמור. וכיוצא בזה כתב ה'מחנה אפרים',²¹ והוכיח שכך שיטת הרמב"ם²² והטור.²³ כמו כן, דברי הש"ך הובאו להלכה בשו"ת 'נודע ביהודה'.²⁴

19. תוספות, ב"מ דף כב ע"א מר זוטרא.

20. ש"ך, חו"מ סי' שנח ס"ק א.

21. מחנה אפרים, הל' גזילה סי' ב.

22. רמב"ם, הל' אישות פ"ה ה"ח; שם הל' תרומות פ"ד ה"ג.

23. טור, אה"ע סי' כח.

24. נודע ביהודה, מה"ת אבה"ע סי' עז.

לעומת זאת, ב'שלחן ערוך הרב' (חו"מ הל' מציאה ופקדון סעי' ה) נפסק בעניין זה: ...ואפילו ברור לו שכשיודע לבעליו שהוא נטלה אזי ישמחו ויגילו מפני אהבתם אותו, אסור לו ליהנות בה בלא דעת הבעלים. לפיכך הנכנס לפרדס או לגינת חבירו אסור לו ללקוט פירות שלא מדעת הבעלים אע"פ שבעל הפרדס והגינה הוא אוהבו וריעו אשר כנפשו, ובודאי ישמחו ויגילו כשיודע לו שנהנה זה מפירותיו, מכל מקום כיון שעכשיו אינו יודע מזה, הרי הוא נהנה באיסור, וכן כל כיוצא בזה. וצריך להזהיר לרבים שנכשלין בזה מחמת חסרון ידיעה.

הרי שפסק להדיא כשיטת התוספות דלעיל, וכיוצא בזה פסק 'ערוך השלחן'.²⁵ נמצאנו למדים שנידון זה נתון במחלוקת הפוסקים. וכיוון שנוגע לאיסור דאורייתא, שהרי 'השואל' שלא מדעת גזלן הוא, לכן להלכה יש להחמיר בכך, כדין ספק דאורייתא לחומרא. אבל אם לא מקובל באותו מקום להקפיד על קריאת העיתונים על ידי אנשים שאינם בעלי העיתון, נראה שבכהאי גוונא אין צריך רשות מפורשת מבעל העיתון לקריאתו. זאת כמבואר ב'נתיבות המשפט',²⁶ שבדבר שאין מקפידים עליו אפשר להשתמש ללא רשות מהבעלים.

מסקנות

- א. הגדרת 'חצר המשתמרת' היא חצר שיש לה מחיצות ('נתיבות המשפט').
- ב. לפי ה'שיטה מקובצת', גם אם אין לה מחיצות היא נחשבת 'חצר המשתמרת', אם אנשים נמנעים להיכנס לתוכה מכל מיני סיבות.
- ג. דבר דואר שהונח בתוך תיבה תקינה, באופן שאינו בולט החוצה, אף על פי שניתן להכניס את היד ולהוציאו, בכל זאת זכה בו בעל התיבה בקניין חצר, כיוון שהוא מוקף מחיצות ונחשב 'חצר המשתמרת'.
- ד. דבר דואר שהונח בתיבה פרוצה לגמרי, במקום שאנשיו נמנעים לגמרי מלגעת בדברי הדואר של זולתם, זכה בו בעל התיבה, כיוון שגם באופן זה נחשב 'חצר המשתמרת'.
- ה. בעל תיבת מכתבים המנוי על עיתון, במקום שאופן החלוקה המקובל הוא שמניחים את העיתון בתיבה כשחלקו בולט החוצה, זוכה בכל העיתון מדין 'סיטומתא'.
- ו. בנוגע ל'חינוך' שהונח בתיבת דואר, לא זוכה בו בעל התיבה מדין 'סיטומתא', אבל אסור לקחתו מדין 'עני המהפך בחררה'. כמוכן, אם ידוע שבעל התיבה אינו מעוניין ב'חינוך', מותר לאחרים לקחתו.
- ז. דייר המנוי על העיתון ולא קיבלו, אם מוציא את העיתון מתיבת דייר אחר ולוקחו לעצמו, הרי הוא גזלן.
- ח. אדם המוציא את העיתון מהתיבה לצורך קריאה והחזרה לתיבה - אם לא קיבל רשות מפורשת מבעל תיבת הדואר, הרי הוא 'שואל' שלא מדעת, שדינו כגזלן. אלא אם כן מקובל באותו מקום שאין מקפידים על כך.

25. ערוך השלחן, חו"מ סי' שנח סעי' ה.

26. נתיבות המשפט, סי' רסז ביאורים ס"ק ד.